

PEDIATRIYA BO'LIMIDA NASAF YO'LLARI KASALLIKLARI BO'LGAN BOLALARNI DISPANSER KUZATISH TAHLILI

Xasanova G. M.

**Toshkent pediatriya tibbiyot instituti,
O'zbekiston Respublikasi, Toshkent**

Dolzarbligi. Nafas olish organlari kasalliklari bolalar kasalliklari tarkibida etakchi patologiya hisoblanadi. Ambulatoriya kuzatuv patologiyani o'z vaqtida aniqlash, alevlenmelerin oldini olish, profilaktika va reabilitatsiya dasturlarini ishlab chiqish imkonini beradi.

Maqsadi. Toshkent shahridagi 56-sonli oilaviy poliklinikaning pediatriya bo'limida nafas olish tizimi kasalliklari bilan og'rigan bolalarda relapsga qarshi davolanishga rioya etilishini baholash.

Material va uslublari. Toshkent shahridagi 56-oilaviy poliklinikada ambulator kuzatuvdan o'tayotgan respirator kasalliklari bo'lgan 70 nafar tasodifiy tanlab olingan 112/u shakldagi 30/u shakldagi tibbiy hujjatlarni baholash, bolalarni ob'ektiv tekshirish, anketalar, bemorlarning muvofiqligini baholash Moriskiy-Green savolnomasi (MMAS-4) yordamida o'tkazildi.

Natijalar va muhokamasi. Subyektlarning aksariyati o'g'il bolalar (64%; n = 45), 7-12 yoshli bolalar (48,5%; n = 34). Funktsional nuqsonlari bo'lgan bolalar ulushi (bronxit, obstruktiv laringotraxeit) 10% ni tashkil etdi, bolalarning 80% bronxial astma bilan kuzatildi. Bronxial astma doimiy kursga ega edi. Bemorlarning 64,3 foizida engil kasallik, 35,7 foizida o'rtacha kasallik aniqlangan. Allergik rinit bolalarning 10 foizida va bronxial astma bilan og'rigan bolalarning 77 foizida ajratilgan. Bronxial astma bilan og'rigan bolalarning 26,7 foizida muntazam dispanser kuzatuv o'tkazildi, qolgan bolalar zarurat tug'ilganda shifokorga murojaat qilishdi. Har beshinchi bola har yili grippga qarshi emlangan, bolalarning 57 foizi Haemophilus influenzae infektsiyasiga, 54 foizi pnevmokokk infektsiyasiga va 85 foizi ko'k yo'tal, difteriya va qoqsholga qarshi emlangan. Shifokor va bemor o'rtasidagi muvofiqlik darajasi Moriskiy Green so'rovnomasi yordamida baholandi, tadqiqotda nafas olish tizimi kasalliklari bo'lgan 67 bola ishtirok etdi. Nafas olish organlari kasalliklari bo'lgan bolalarning 10% (n = 7) da dori terapiyasiga rioya qilish "to'liq", 25,7% (n = 18) "yetarli emas" deb baholandi va 60% (n = 42) "qo'shilish yo'q".

Xulosa. Har to'rtinchi bemorda relapsga qarshi davolanishga etarli darajada rioya qilmaslik, ambulatoriya sharoitida nafas olish kasalliklari bilan og'rigan bolalarning yarmida uning yo'qligi, oldini olish tamoyilini buzgan holda tartibsiz monitoring aniqlandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Шамансурова, Э. А. "Роль Haemophilus influenzae при гнойновоспалительных заболеваниях уха и околоносовых пазух." Вестник оториноларингологии 3 (2006): 11-12.
2. Файзиев, А. "Цереброваскулярные нарушения при ювенильном ревматоидном артрите у детей." Актуальные вопросы практической педиатрии 1.2 (2024): 201-202.
3. Деворова, М. "Особенности распространения аллергического ринита у детей." Актуальные вопросы практической педиатрии 1.2 (2024): 48-50.
4. Эргашева, Н. Н. "Особенности клинической картины врождённой кишечной непроходимости у новорождённых." "Фундаментальная наука в современной медицине-2018" Материалы дистанционной научно практической конференции молодых учёных. 2018.
5. Хасанова, Г., & Тожибоева, Д. (2024). Features of autonomic regulation of heart rhythm in children with correction of atrial septal defect at the primary stage of rehabilitation. Актуальные вопросы практической педиатрии, 1(2), 284-287.

6. Тохтаева, Д. "О 'zbekistonda bolalar va o 'smirlar orasida qandli diabet kasalligini ijtimoiy-demografik xususiyatlari." Актуальные вопросы практической педиатрии 1.1 (2023): 314-315.
7. Ганиева, Д., et al. "Болаларда метаболик синдром." Педиатрия 1.1 (2023): 415-419.
8. Toirova, Nargiza. "OEUVRE OF OMON MUHTOR AND HIS CONTRIBUTION TO UZBEK LITERATURE." Конференции. 2020.

COVID-19 BILAN KASALLANGAN BOLALARDA O'PKA-YURAK TIZIMINING FUNKSIONAL HOLATINI BAHOLASH

Xasanova G.M., Muxsimova M.Sh.

**Toshkent pediatriya tibbiyot instituti,
O'zbekiston Respublikasi, Toshkent**

Dolzarbligi. Barchaga ma'lumki, so'nggi yillarda COVID-19 infeksiyasining yurak-qon tomir va nafas olish tizimiga ta'siri keng o'rganilmoqda. Dastlab, ushbu kasallik asosan katta yoshdagilar va qariyalar uchun xavfli deb hisoblangan bo'lsada, ilmiy tadqiqotlar uning bolalar organizmiga ham jiddiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. COVID-19 pandemiyasidan keyingi tekshiruvlar, ushbu infeksiya asoratlari nafaqat kattalarda balki, kasallikning yengil kechishiga qaramay, bolalarda ham o'pka-yurak tizimiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi yuqori ekanligini ko'rsatdi. Post-COVID davrida ba'zi bemorlarda o'pka-yurak patologiyalari, jumladan miokard o'zgarishlari, NT-proBNP darajasining uzoq vaqt yuqori saqlanishi, bronxoobstruktiv sindrom va tashqi nafas olish funksiyasining pasayishi kuzatiladi. Bu holatlarni o'z vaqtida aniqlash, profilaktika va reabilitatsiya chora-tadbirlarini o'tkazish, bolalarda kasallikning og'ir kechishi yoki undan keyingi yuzaga keluvchi og'ir asoratlarni oldindan aniqlash, nazorat qilish uchun muhim ahamiyatga ega.

Maqsadi. COVID-19 o'tkazgan bolalarda o'pka va yurak tizimining funksional holati va patologik o'zgarishlarni aniqlash tadqiqotning asosiy maqsadi hisoblanadi.

Material va uslublari. Tadqiqot o'tkazish maqsadida 4-16 yosh oralig'ida bo'lgan 60 nafar bola ajratib olindi. Ushbu bolalar shartli ravishda ikki guruhga bo'lindi. Tadqiqot uchun asosiy guruh sifatida COVID-19 infeksiyasini boshidan kechirgan va kasallikdan keyin o'pka-yurak patologik o'zgarishlari aniqlangan 40 nafar bola, hamda Nazorat guruhi sifatida kasallik tarixida ushbu virus bilan kasallanmagan, lekin o'tkir respirator virusli infeksiyalar bilan kasallangan 20 nafar bola tanlab olindi. Barcha bemorlar quyidagi diagnostik usullar orqali tekshirildi: Anamnez, umumiy klinik holat baholandi. Elektrokardiografiya (EKG) va exokardiyografiya (ExoKG) yordamida yurak ritmi, strukturaviy o'zgarishlar va funksional ko'rsatkichlar aniqlandi. 24 soatlik Xolter EKG monitoringi va 24 soatlik qon bosimi monitoring yordamida dinamik holat kuzatildi. Spirometriya usuli yordamida o'pka tashqi nafas olish funksiyasi baholandi. Laborator tekshiruvlardan: Qon namunalarida yurak markerlari (NT-proBNP, kreatin fosfokinaza-MB) va yallig'lanish indikatorlari (CRP, D-dimer) o'rganildi. Ushbu tekshiruv usullariga ko'ra olingan ko'rsatkichlar "Statistica v.13.3" dasturi yordamida qayta ishlanib, kvartallar asosida tahlil qilindi.

Natijalar va muhokamasi. Tadqiqot davomida ikkita guruh bolalari taqqoslandi: Solishtiruv tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, asosiy guruhda quyidagi o'zgarishlar ancha ko'proq uchradi: 43,4% bolalarda CPK-MB darajasi $38,5 \pm 1,9$ U/l (norma: 0–25 U/l) ga, 38% bolalarda, NT-proBNP darajasi $210 \pm 18,8$ U/l (norma: <125 pg/ml) gacha oshgan. Funksional tekshiruv natijalariga ko'ra, ritm buzilishlar: Sinus taxikardiyasi, ekstrasistoliya va 2-darajali atrioventrikulyar blokada mos ravishda 25%, 46% va 27% bilan asosiy guruhda sezilarli darajada ko'proq qayd etilgan. Qon bosimiga ko'ra o'zgarishlar 19,7% bolalarda gipertoniya, 15,8% bolalarda esa tunda qon